

Číslo konania: KPUZA-2019/21142-2/75980/REA
Vybavuje/kontakt: Mgr. Adriana Reťkovská, PhD., tel. č.: 043/2452123
Žilina, dátum: 23.09.2019

ROZHODNUTIE

Krajský pamiatkový úrad Žilina, ako miestne a vecne príslušný správny orgán na úseku ochrany pamiatkového fondu podľa § 9 ods. 5 a § 11 ods. 1 zákona č.49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov a úprav (ďalej len „pamiatkový zákon“) v zmysle § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) na základe žiadosti vlastníka – Slovenská národná knižnica, Nám. J. C. Hronského č. 1, 036 01 Martin v zmysle § 32 ods. 2 a 3 pamiatkového zákona doručenej dňa 20.09.2019 **rozhodol** podľa § 32 ods. 4 pamiatkového zákona o **zámere obnovy národnej kultúrnej pamiatky – Cintorín pamätný a park**, Sklabinská cesta, parcela č. KN 1878/1, k. ú. Martin, ktorá je zapísaná v Ústrednom zozname pamiatkového fondu v registri nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok pod číslom 2108/1-61, a to jej **pamiatkových objektov-hrobov s náhrobkami: Július Barč Ivan, Ján Francisci Rimavský, Andrej Kmeť, Karol Kuzmány, Karol Plicka, Ján Švehla, Izabela Textorisová**, ktoré sú zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu v registri nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok pod číslom 2108/3, 2108/11, 2108/24, 2108/30, 2108/41, 2108/54, 2108/55(ďalej len „kultúrne pamiatky“), a tiež hrobov s náhrobkami: Samuel Búľovský, Ján Dobrucký, Mikuláš Štefan Ferienčík, Andrej Hodža, Jozef Kopas, Samuel Kuchta, Josephus Lunacsek, Andrej Švehla, takto:

navrhovaný zámer obnovy predmetnej kultúrnej pamiatky – pamiatkových objektov - siedmych hrobov s náhrobkami a ďalších ôsmich hrobov s náhrobkami v rozsahu statického zabezpečenie náhrobných kameňov; ich očistenia a obnovy písma; očistenia obruby a hrobových miest; ošetrenia plechovej strechy, kovových krížov, ohrádok, podstavcov na sviečky antikoróznym náterom; doplnenia reliéfu hlavy Krista

je z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom prípustný.

Krajský pamiatkový úrad Žilina k navrhovanému zámeru obnovy hore uvedenej kultúrnej pamiatky určuje podľa § 32 ods. 4 pamiatkového zákona podmienky, za ktorých ho možno pripravovať a vykonávať:

1. Pri čistení povrchov historických kamenných náhrobkov **nepostupovať** invazívnymi metódami a prostriedkami, t. j. napr. škrabaním ostrými predmetmi a brúsením, ale najlepšie pomocou vysokotlakového prúdu horúcej pary.
2. Obnovu hrobov s náhrobkami realizovať spôsobom, ktorý nenaruší pôvodný materiál, celkový výraz, výzdobu a písmo náhrobkov. Písmo neobnovovať dosekaním, prípadne ho len farebne zvýrazniť. Pri tmelení jednotlivých častí náhrobkov a obrúb nevypĺňať pohľadové časti medzier silikónovým tmelom, je potrebné využívať tradičné materiály a postupy.
3. Vlastník národnej kultúrnej pamiatky je povinný oznámiť Krajskému pamiatkovému úradu Žilina vopred začiatok obnovy a predpokladaný koniec obnovy.

ODÔVODNENIE

Krajskému pamiatkovému úradu Žilina bola dňa 20.09.2019 doručená žiadosť vlastníka – Slovenská národná knižnica, Nám. J. C. Hronského č. 1, 036 01 Martin, národnej kultúrnej pamiatky – Cintorín pamätný a park, Sklabinská cesta, parcela č. KN 1878/1, k. ú. Martin, ktorá je zapísaná v Ústrednom zozname pamiatkového fondu v registri nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok pod číslom 2108/1-61, a to konkrétne jej pamiatkových objektov - hrobov s náhrobkami: Július Barč Ivan, Ján Francisci Rimavský, Andrej Kmeť, Karol Kuzmány, Karol Plicka, Ján Švehla, Izabela Textorisová, ktoré sú zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu v registri nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok pod číslom 2108/3, 2108/11, 2108/24, 2108/30, 2108/41, 2108/54, 2108/55 (ďalej len „kultúrne pamiatky“), a tiež hrobov s náhrobkami: Samuel Búľovský, Ján Dobrucký, Mikuláš Štefan Ferienčík, Andrej Hodža, Jozef Kopas, Samuel Kuchta, Josephus Lunacsek, Andrej Švehla, o vydanie rozhodnutia o zámere na obnovu v rozsahu statického zabezpečenie náhrobných kameňov; ich očistenia a obnovy písma; očistenia obruby a hrobových miest; ošetrovania kovových častí antikoročným náterom; doplnenia reliéfu hlavy Krista.

Predmetná národná kultúrna pamiatka je situovaná vo východnej časti od centra mesta Martin, pri Sklabinskej ceste. Predmetné pamiatkové objekty hroby s náhrobkami a nepamiatkové hroby s náhrobkami sú situované v areáli Národného cintorína prevažne v sektore A, jeden v sektore C a jeden v sektore D. Hroby s náhrobkami, ktoré sú samostatne zapísané pamiatkové objekty, sú významné svojím architektonicko-sochárskym prevedením, alebo sú bez výtvarnej hodnoty len označeným miestom posledného odpočinku významnej osobnosti (hrob I. Textorisovej). Ostatné hroby s náhrobkami predstavujú prevažne jednoduché typy náhrobkov, kríž na podstavci, bez sochárskej výzdoby.

Navrhovaný zámer uvedený v žiadosti sa týka obnovy kultúrnej pamiatky, preto Krajský pamiatkový úrad Žilina rozhodoval podľa § 32 ods. 4 pamiatkového zákona, v ktorom je uvedené, že „V rozhodnutí o zámere obnovy podľa odseku 2 pamiatkového zákona krajský pamiatkový úrad uvedie, či navrhovaný zámer je z hľadiska záujmov chránených týmto zákonom prípustný a určí podmienky, za ktorých možno predpokladaný zámer obnovy pripravovať a vykonávať tak, aby sa kultúrna pamiatka neohrozila, nepoškodila alebo nezničila, najmä, či tento zámer obnovy možno pripravovať iba na základe výskumov a inej prípravnej dokumentácie a projektovej dokumentácie. V rozhodnutí o zámere obnovy podľa odseku 2 krajský pamiatkový úrad zároveň uloží vlastníčkovi kultúrnej pamiatky povinnosť oznámiť krajskému pamiatkovému úradu vopred začiatok obnovy a predpokladaný koniec obnovy.“

V zmysle § 32 ods. 1 pamiatkového zákona „Obnova kultúrnej pamiatky (ďalej len „obnova“) podľa tohto zákona je súbor špecializovaných umelecko-remeselných činností a iných odborných činností, ktorými sa vykonáva údržba, konzervovanie, oprava, adaptácia alebo rekonštrukcia kultúrnej pamiatky alebo jej časti s cieľom zachovať jej pamiatkové hodnoty. Obnovou na účely tohto zákona sa rozumejú aj činnosti, ktoré nepodliehajú ohláseniu ani povoleniu podľa osobitného predpisu“.

Dňom doručenia podania bolo začaté správne konanie v súlade s § 18 ods. 2 správneho poriadku. O začatí správneho konania v súlade § 18 ods. 3 správneho poriadku neboli upovedomení iní účastníci konania, pretože konanie sa začalo na návrh účastníka konania a iní účastníci konania nie sú Krajskému pamiatkovému úradu Žilina známi.

Krajský pamiatkový úrad Žilina je podľa § 32 ods. 1 správneho poriadku pre vydanie rozhodnutia povinný zistiť presne a úplne skutočný stav veci a za týmto účelom si obstaráť potrebné podklady. Za týmto účelom v zmysle § 38 správneho poriadku dňa 22.05.2019 vykonal miestnu vizuálnu obhliadku predmetnej národnej kultúrnej pamiatky, na ktorú v zmysle § 38 ods. 3 správneho poriadku telefonicky prizval účastníka konania. V zmysle § 33 ods. 2 správneho poriadku krajský pamiatkový úrad mu dal možnosť vyjadriť sa k veci, ktorá je predmetom konania. Počas miestnej obhliadky bolo zistené, že predmetné hroby s kamennými náhrobkami sú poškodené najmä nepriaznivými poveternostnými vplyvmi, niektoré náhrobky majú narušenú statiku (hrob J. Barč Ivan a J. Lunacsek); povrchy náhrobkov, povrchy hrobových platní a obrúb sú so silnou usadenou vrstvou depozitov; obruby sú často deštruované; písma na náhrobkoch majú poškodené farebné zvýraznenie, železné časti sú skorodované,

chýbajú dekoratívne prvky (reliéf hlavy Krista hrob J. Kopas). Hrob Andreja Kmeťa je po obnove už niekoľko rokov vyžaduje si opäť očistu kríža s reliéfom Krista, očistu dekorácii v podobe kalicha a otvorenej knihy, kamenného sokla a hrobového miesta. Kamenná tabuľa náhrobku hrobu Júliusa Barča Ivana má narušenú statiku, náhrobok je naklonený a jeho sokel sa odpojil od obruby. Hrobka Karola Kuzmányho a jeho rodiny v tvare štylizovaného antického chrámu s valenou klenbou má plechovú krytinu, ktorej povrch je skorodovaný, tiež sú znečistené tabuľky s nápismi a hrobové miesta. Mramorový náhrobok Jána Francisci Rimavského v tvare kríža na podstavci je nutné opäť očistiť a obnoviť jeho písmo novým náterom. Hrob Karola Plicku má hrobové miesto pokryté žulovou platňou, na ktorej je umiestnený pieskovcový objekt v tvare šošovky obrúbený textom s mosadznými písmenkami, ktoré sú zanesené depozitmi. Hrob s náhrobkom Andreja Švehlu so susednými hrobmi s kovovými krížmi a železnou ohrádkou, ktoré je nutné ošetriť protikoróznym náterom. Jednoduchý tabuľový náhrobok Izabely Textorisovej má opadanú farbu písma. Ostatné predmetné hroby pozostávajú z klasického kamenného náhrobku s vyrytým textom, bez sochárskej výzdoby, a nepokrytého hrobového miesta s kamennou obrubou. Z miestnej obhliadky bol spísaný zápis a vyhotovená fotodokumentácia.

Krajský pamiatkový úrad Žilina predložené podanie preskúmal a na základe dostupných podkladov podľa § 32 ods. 4 pamiatkového zákona vo výrokovej časti rozhodnutia uviedol, že predložený zámer obnovy v rozsahu statického zabezpečenie náhrobných kameňov; ich očistenia a obnovy písma; očistenia obruby a hrobových miest; ošetrenia kovových krížov, ohrádok, podstavcov na sviečky antikoróznym náterom; doplnenia reliéfu hlavy Krista je prípustný za splnenia nasledujúcich podmienok. V prvej podmienke je určené, že pri obnove historických kamenných náhrobov je dôležité z hľadiska ich ochrany dbať na to, aby sa čistenie ich povrchov nerealizovalo invazívnym spôsobom, t. j. napr. škrabaním ostrými predmetmi a leptaním (oceľová kefa, kyseliny), brúsením (šmirgle, rotačná brúska). Kamenné náhrobky je dobré najskôr nasucho očistiť cirokovou kefou a potom poumývať vodou s neagresívnym bezfosfátovým prostriedkom, ošetrované miesta ihneď opláchnuť čistou vodou. Historické kamenné náhrobky je ale najlepšie očistiť pomocou vysokotlakového prúdu horúcej pary. V druhej podmienke sa uvádza, že obnova hrobov s náhrobkami bude realizovaná spôsobom, ktorý nenaruší pôvodný materiál, celkový výraz, výzdobu, písmo náhrobku. Písmo neobnovovať dosekaním, keďže tak zaniká jeho autenticita, písmo pre lepšiu čitateľnosť je možné prípadne farebne zvýrazniť. Pri obnove náhrobov sa neodporúča používanie novodobých silikónových tesniacich materiálov, ktoré sú nepriepustné a zadržiujú vlhkosť medzi spojmi kamenných častí náhrobov. Silikónový tmel časom zvetráva, mení farebnosť, pôsobí na prírodnom kameni umelo, rušivo a neesteticky. Majú sa používať tradičné technológie a materiály, keďže najlepšie vyhovujú charakteru historických náhrobov. V tretej podmienke je uvedené, že vlastník je povinný oznámiť krajskému pamiatkovému úradu vopred začiatok a predpokladaný koniec obnovy.

Vzhľadom na vyššie uvedené Krajský pamiatkový úrad Žilina rozhodol tak, ako znie výrok tohto rozhodnutia. Rozhodnutie je vydané z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom a je podkladom pre konanie podľa zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov. Toto rozhodnutie nenahrádza vyjadrenia iných orgánov štátnej správy a územnej samosprávy.

V zmysle § 44a pamiatkového zákona rozhodnutie vydané podľa § 32 ods. 2 pamiatkového zákona po uplynutí **troch rokov** odo dňa nadobudnutia jeho právoplatnosti stráca platnosť, ak v tejto lehote nebol vykonaný úkon, na ktorý sa vzťahuje.

POUČENIE

Proti tomuto rozhodnutiu podľa § 53 a § 54 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov je možné podať odvolanie v lehote 15 dní od jeho doručenia na správnom orgáne, ktorý rozhodnutie vydal, t.j. na Krajskom pamiatkovom úrade Žilina, Mariánske nám. 19, 010 01 Žilina. Odvolacím orgánom je Pamiatkový úrad Slovenskej republiky so sídlom v Bratislave. Právoplatné rozhodnutia orgánov verejnej správy sú preskúmateľné súdom, ak účastník konania pred ich právoplatnosťou vyčerpal všetky riadne opravné prostriedky.

doc. Ing. Miloš Dudáš, CSc.
riaditeľ

Doručuje sa

Slovenská národná knižnica, Nám. J. C. Hronského č. 1, 036 01 Martin, IČO: 36138517